

Овчарова Л.П.

науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,

Бодєко В.П.

мол.науковий співробітник Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена аналізу ролі транснаціональних корпорацій у міжнародному русі капіталу, проаналізовано галузеву спрямованість ТНК та їх місце в розподілі міжнародного капіталу, досліджено шляхи залучення транснаціонального капіталу в країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою. Проаналізовано досвід ТНК, які активно застосовують моделі ДПП у вирішенні економічних проблем країни. Розроблено пропозиції щодо використання можливостей транснаціонального підприємництва для підвищення ефективності національної економіки.

Ключові слова: прями інвестиції, міжнародна конкурентоспроможність економіки, транснаціоналізація, транснаціональні корпорації (ТНК), державно-приватне партнерство (ДПП)

Вступ. На сучасному етапі розвитку глобальної економічної системи транснаціональні корпорації (ТНК) є однією з головних рушійних сил світової економіки. Завдяки розширенню своєї діяльності, ТНК стали найбільш впливовими гравцями на світовій арені, одним із основних структурних елементів економіки більшості країн, провідним чинником їх розвитку й підвищення ефективності. Глобальні тенденції інтернаціоналізації виробництва й капіталу, приватизації, стратегічних альянсів і лібералізації зовнішньої торгівлі поставили ТНК у центр світового економічного розвитку. Сьогодні вони контролюють, використовують і розподіляють товари й послуги, а також створюють робочі місця, прибуток і знання на усе більш глобальному рівні. Саме ТНК сьогодні виступають у ролі найбільшого світового інвестора й носія нових технологій як у сфері менеджменту, так і виробництва.

Основним фактором, за допомогою якого ТНК домагаються світового панування – експорт капіталу і його ефективне розміщення, тобто прями іноземні інвестиції (ПІІ) завдяки яким вони стають основними регуляторами виробництва й розподілу продукції й сприяють економічній інтеграції в світі.

Ряд факторів надає особливу гостроту питанням проникнення інвестиційного капіталу ТНК у національну економіку й визначає

специфіку сучасних процесів у цій сфері. З одного боку, не ставиться під сумнів значимість іноземних капіталовкладень ТНК для економічного зростання і його якості. З іншого боку, викликає занепокоєння посилення контролю іноземних корпорацій над національними економіками й міграція центрів прийняття принципів економічних і політичних рішень за межі країн, де ці рішення реалізуються. Комплекс економічних і політичних проблем, пов'язаних з інвестиціями ТНК, всі частіше виявляється в центрі уваги урядів, ділових кіл, експертного співтовариства й громадськості.

Постановка завдання. Оскільки в рамках глобалізації світової економіки активно йде процес злиття і поглинання ТНК, що призводить до збільшення економічного й політичного впливу окремих корпорацій; посилюється вплив у сфері міжнародного руху капіталів суверенних фондів і державних ТНК, що позначається на рівні політизації питання про іноземні інвестиції; міняється напрямок транскордонних потоків капіталу; посилюється тенденція до активізації відносин держави й міжнародними бізнес-структурами в напрямку проникнення капіталу ТНК у сферу державної власності виникає необхідність більш глибокого розуміння специфіки функціонування ТНК, виявлення нових закономірностей і тенденцій в інвестиційній діяльності корпорацій.

Результати дослідження. Глобалізація й інтеграційні процеси в інвестиційній сфері знаходять своє відображення в збільшенні міжнародних капіталопотоків, значна частина яких приймає форму (ПП). Провідну роль в цих процесах відіграють міжнародні бізнес-структури, які завдяки географічним і виробничим масштабам своєї діяльності перетворилися в ключові суб'єкти світової економіки. Відповідно до Доповіді про світові інвестиції Конференції ООН з торгівлі й розвитку (ЮНКТАД) на 2011 рік налічувалося 82000 транснаціональних корпорацій з 810 тисячами закордонних філій в усьому світі [1]. З урахуванням материнських компаній і суміжних галузей можна сказати, що ТНК забезпечують роботою 150 млн. населення по всьому світі. На сьогоднішній день під їх контролем перебуває понад 60% міжнародних ринків товарів і послуг, а також 80% технологічних нововведень і ноу-хау [1].

У зв'язку з активним розширенням діяльності міжнародних бізнес-структур за кордоном, спостерігається зростання всіх основних показників їх економічної діяльності. Так, обсяги реалізації товарів та послуг іноземних філій ТНК в 2011 р. зросли на 8% у порівнянні з попереднім роком, і вперше перевищили 28 трлн дол. Додана вартість досягла 7 трлн. дол., що складає близько 10% від світового обсягу ВВП. Показники фінансової діяльності закордонних філій також збільшилися в 2011 році. Норма прибутку на прямі іноземні інвестиції зросла з 6,4% в 2010 до 7,3% в 2011 році [1]. Наприклад, доходи найбільшої американської ТНК ExxonMobil, де зайнято всього близько 77 тис. населення, в 2012 р. склали 453 млрд. дол. [2].

Географічна структура капіталовкладень транснаціональних бізнес-структур специфічна. Так, після фінансово-економічної кризи розширилося коло інвесторів. Крім ТНК Північної Америки, країн ЄС, Японії новими світовими інвесторами стали ТНК країн Латинської Америки й Китаю. Сьогодні основний напрямок інвестування ТНК – це галузі, на які найменш впливають циклічні коливання кон'юнктури, які мають стабільний попит на свою продукцію: сільське господарство, більшість нефінансових послуг та галузі, що гарантують повернення капіталовкладень у середньостроковій перспективі – це фармацевтика.

Слід зазначити, що такі високі темпи зростання основних показників за розглянутий період обумовлені розширенням діяльності ТНК на ринках, що розвиваються, та створенням спільних підприємств із локальними компаніями. За даними ООН у країнах, що розвиваються, налічується близько 21500 ТНК.

Частка ПП, що здійснювалися корпораціями в країни, що розвиваються, у 2010-2012 рр., складала на рівні вище 30% [1].

Дослідження показало, що ТНК розвинених країн розглядають ринки країн, що розвиваються, як джерело економічного зростання й висококваліфікованої інтелектуальної робочої сили. Корпорації все активніше стали здійснювати свої дослідження й розробки в цих країнах. Компанії зі списку найбільших глобальних корпорацій журналу «Fortune» мають на сьогоднішній день 98 дослідницьких центрів у Китаї й 63 в Індії [3]. Наприклад, біотехнологічне відділення компанії General Electric інвестувало 500 млн дол. у створення дослідницького медичного центра, найбільшого у світі, в індійському Бангалоре. Американська комп'ютерна корпорація Cisco вклала більше 1 млрд дол. у створення в Індії другого за величиною відділення – Cisco East. Дослідницький центр корпорації Microsoft у Пекіні є другим за величиною після американського головного офісу. Наукомісткі компанії інтенсивно набирають фахівців із країн, що розвиваються. Наприклад, чверть усього персоналу корпорації Accenture працює в Індії [3].

В той же час, роль розвинених країн як експортерів капіталу знижується, а самі вони все частіше стають реципієнтами прямих інвестицій ТНК країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою. Так, якщо на розвинені країни в 1970 р. припадало 99,6% світового вивозу ПП, а в 1990 р. – 95,1%, то в 2010 р. – лише 70,7% [2]

Вплив світової фінансової кризи змушує транснаціональний бізнес використовувати нові механізми функціонування, як на глобальних, так і на регіональних ринках. Однією з тенденцій, яку відзначають експерти, є використання ТНК різноманітних моделей виробництва й інвестицій, таких як підрядне промислове й сільськогосподарське виробництво, аутсорсинг, франчайзинг і ліцензування. Такі моделі взаємодії створюють для країн можливості для більш глибокої інтеграції в глобальну економіку, а також підвищують їх внутрішній виробничий потенціал й конкурентоспроможність на світовому ринку.

Однак, слід зазначити й ряд негативних тенденцій і потенційних загроз, що створюють ТНК. Сьогодні олігопольні позиції транснаціонального бізнесу у глобальній економіці стали основною причиною світових дисбалансів і диспропорцій доходів між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються. Відповідно до статистики ЮНКТАД накопичена сума фінансових активів, інвестованих у зарубіжні виробництва, склала: у Казахстані – 20,9 млрд. дол., Польщі – 57,5 млрд. дол., Китаї – 509 млрд. дол., США – 5,2 трлн. дол. За даними газети Financial Times, в 2012 р. з 500 найбільших ТНК світу 322 компанії представляли країн «Великої сімки» [3]. Отже, частка країни в доходах від глобального виробництва залежить від кількості власних транснаціональних бізнес-структур.

Ще одна тенденція, яку слід відзначити: із середини 2000-х років інтенсифікується діяльність ТНК, що повністю або частково перебувають у державній власності. На кінець 2011 р. налічувалося близько 650 державних ТНК, які мали 8500 іноземних філій по всьому світу. Хоча їх число складає менш 1% всіх ТНК, на їх зарубіжні інвестиції припадало 11% глобальних ПІ [1]. Слід зазначити, що в економіках країн континентальної Європи роль держави переважає, тому державні ТНК там більш поширені, особливо в структуроутворюючих галузях промисловості. Так, з 30 найбільших нефінансових державних ТНК світу 15 – європейських, 7 – із країн БРІКС. Найбільші державні ТНК ЄС контролюють галузі електро-, газо-, водопостачання, телекомунікацій, авіатранспорту та деякі інші. Безумовно, форма власності державних ТНК, інвестиції, які вони здійснюють впливають на національну економічну безпеку приймаючої країни. Побоювання відносно конкурентоспроможності виникають у тих випадках, коли проникнення міжнародних бізнес-структур на національний ринок розглядається як загроза провідним національним промисловим галузям, а також у зв'язку із проблемами перенесення знань і технологій. Наростання напруженості із збільшення інвестицій ТНК, що перебувають у державній власності, пов'язане з недостатньо високими стандартами управління, а також недостатньо відповідальною позицією бізнес-структур стосовно соціальних проблем і проблем навколишнього середовища. Особливо це помітно в таких галузях, як видобуток корисних копалин і сільське господарство.

Як відзначають експерти [3, 4], перераховані вище тенденції свідчать про олігополізацію, а в деяких випадках і часткову монополізацію, деяких галузей світової економіки, де капітали ТНК розвинених країн відіграють значну роль. До таких галузей відносяться нафтогазопереробка, автомобілебудування, комунікаційні технології, електроенергетика та ін.

Участь міжнародних бізнес-структур у фінансуванні масштабних проєктів загальнонаціонального значення.

Важливим фактором посилення економічної інтеграції й ефективним інструментом залучення інвестицій ТНК в широкомасштабні проєкти

загальнонаціонального значення виступає державно-приватне партнерство (ДПП). У багатьох країнах світу активізувалася діяльність ТНК, які використовують у своїй діяльності механізми державно-приватного партнерства, застосовуючи такі форми партнерства як концесії, угоди про розподіл продукції й спільні підприємства. Залучення іноземного приватного капіталу до фінансування галузей виробничої інфраструктури в різних формах – від контрактів на управління діючими об'єктами до здійснення повного циклу будівництва й експлуатації нової інфраструктури – є однією з головних тенденцій розвитку державного сектора як в розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються (див. табл.1).

Таблиця 1

**Участь міжнародних бізнес-структур у реалізації проектів ДПП
за період 1990-2011 р. [6]**

Назва компанії	Усього проектів за участю компанії	Східна Азія та Тихий Океан	Європа та Центральна Азія	Латинська Америка	Близький Схід і Північна Африка	Південна Азія	Центральна Африка
SUEZ	105	36	7	43	7	0	12
NWS Holdings Limited	69	69	0	0	0	0	0
AES Corporation	68	14	10	34	1	5	4
Xinao Gas Holdings Limited	64	64	0	0	0	0	0
Veolia Environnement	50	20	6	9	5	3	7
Hutchison Whampoa Ltd	37	23	0	4	1	7	2
Hong Kong and China Gas Company	34	34	0	0	0	0	0
ACS Group (Actividades de Construccion y Servicios)	32	1	0	28	1	1	1
China Gas Holdings Limited	30	30	0	0	0	0	0
Reliance ADA Group	30	0	0	0	0	30	0

Залучаючи фінансові ресурси ТНК до реалізації масштабних інфраструктурних проектів уряди в країнах Азії, Америки та Європи успішно реалізують масштабні енергетичні й транспортні проекти. Міжнародні бізнес-структури беруть участь у багатьох великих концесіях платних автомобільних доріг, залізниць, інших транспортних проектах.

Особливий інтерес представляють сучасні форми взаємовідносин ТНК і держави у нафтогазовій галузі серед яких: спільні проекти видобутку й транспортування нафти й газу, міждержавні злиття й поглинання в нафтогазовому секторі, створення спільних підприємств (СП) і альянсів; придбання іноземних активів і обмін капіталами в галузі видобутку, переробки й розподілу вуглеводнів. Прикладом обміну активами із закордонними компаніями є угоди Газпрому з німецькими BASF і EON, італійської ENI і французької Gd. Обмін активами використовується й у пайовому будівництві газопроводу «Північний потік» з європейськими

компаніями. Учасники «Північного потоку» отримають частки в Південноросійському нафтогазовому родовищі або можливість по-іншому виходити на російський ринок.

Слід зауважити, що така форма як придбання енерго- активів і обмін активами між нафтогазовими компаніями різних країн світу найбільше відображає сучасну тенденцію глобалізації світового ринку. Сьогодні в результаті обміну капіталів, злиттів і поглинань і диверсифікованості бізнесу нафтогазові компанії перетворюються в найбільші ТНК зі змішаним капіталом різних країн, що працюють у різних галузях світової енергетики. За даними ЮНКТАД, у більшості нафто та газодобувних країнах найчастіше з іноземними ТНК уклалися угоди про розподіл продукції (УРП), на які припадає більше 50% всіх контрактів. Дані угоди були основною формою участі іноземного капіталу в таких країнах, як Китай, Екваторіальна Гвінея, Індонезія, Ірак, Лівія, Катар, Судан і В'єтнам. Міжнародні бізнес-структури у добувній галузі також використовують концесії й спільні підприємства. Вони є домінуючою формою в Алжирі, Бразилії, Казахстані й Росії. Сервісні контракти менше застосовують, однак у таких країнах, як Іран і Кувейт вони переважають.

Дослідження контрактних відносин ТНК в добувній галузі Росії свідчить, що російський уряд, ще в середині 1990-х рр. залучив до реалізації дорогих і технічно складних проектів розвідки й розробки нафти й газу відомі міжнародні підприємницькі структури на умовах УРП. Росією було підписано три УРП із міжнародними фірмами на реалізацію проектів: Сахалін-1, Сахалін-2 і Харьяга. Такі іноземні компанії, як ExxonMobil, Royal Dutch/Shell і французька Total SA стали першими в розробці даних нафтогазових проектів. Проте, слід зауважити, що хоч УРП були привабливим способом інвестування в російський нафтогазовий сектор для іноземних компаній, вони не отримали в Росії широкого поширення, їх частка склала всього 1,8%. Найбільш поширеною формою договірних угод у російському нафтогазовому секторі є спільні підприємства – їхня частка в загальному обсязі укладених контрактів з іноземними ТНК за даним ЮНКТАД склала 98,2% (470 контрактів).

В останні роки, наприклад, в Росії більше уваги стали приділяти формуванню стратегічних альянсів і спільних підприємств із міжнародними бізнес-структурами. Прикладами СП є ТНК-ВР, союз «Роснафти» і китайської нафтогазової корпорації CNPC в галузі видобутку й переробки нафти. Прикладом стратегічного енергоальянсу є союз «Лукойла» і американської ConocoPhillips. Слід зауважити, що російські нафтогазові компанії, які створюють СП, а також альянси з великими іноземними корпораціями, отримують певні переваги при виході на зарубіжні ринки. В табл. 2 наведені дані про діяльність міжнародних бізнес-структур у нафтогазовому секторі Росії.

Дані таблиці 2 свідчать, що міжнародні підприємницькі структури відіграють особливу роль у нафтогазовому секторі Росії. На російському нафтогазовому ринку присутні практично всі великі зарубіжні ТНК.

Найбільш міцні позиції належать британським компаніям, таким, як British Petroleum і Royal Dutch/Shell. Діяльність компанії British Petroleum представлена практично у всьому виробничому ланцюжку створення вартості в нафтовій галузі: розвідці й видобутку, транспортуванні, переробці й маркетингу, нафтопереробці.

Таблиця 2

Діяльність найбільших ТНК у нафтогазовому секторі Росії [5]

Корпорація	Сфера діяльності
British Petroleum (Великобританія)	СП ТНК-ВР, розвідка й видобуток нафти й газу; нафтопереробка
Royal Dutch/Shell (Нідерланди/Великобританія)	Проект Сахалін-2, розробка нафтогазових родовищ на умовах УРП, СП із Sibir Energy
ConocoPhillips (США)	СП із Роснафта, розробка й видобуток нафти СП із Лукойлом, розвідка й видобуток нафти
Chevron Texaco Co (США)	СП із Газпромом, розвідка й видобуток нафти
Exxon Mobil (США)	УРП Сахалін-1, розвідка й видобуток нафти й газу
Eni Group (Італія)	СП South Stream AG з Газпромом, проект «Південний потік»
Total (Франція)	Видобуток нафти на умовах СРП, СП разом з Газпромом і компанією Statoil Hydro, освоєння Штокмановського газоконденсатного родовища в Баренцовому морі
Statoil Hydro (Норвегія)	Видобуток нафти на умовах СРП, СП разом з Газпромом і компанією Total, освоєння Штокмановського газоконденсатного родовища в Баренцовому морі
Sinorec (Китай)	СП із Роснафтою: освоєння ділянок вуглеводнів в Іркутській області; участь у проекті Сахалін-3

Спільні підприємства концерну Shell працюють у Росії в різних сферах бізнесу, найважливішими з яких є: участь у проекті Сахалін-2, розробка Салимських родовищ, Каспійський трубопровідний консорціум, продаж нафтопродуктів, АЗС, а також співробітництво з Газпромом.

На російському ринку представлені й американські компанії, в число яких входять такі великі ТНК, як ConocoPhillips, ChevronTexaco і ExxonMobil. Американська корпорація ChevronTexaco має угоди про співробітництво з Газпромом, Лукойлом, Роснафтою й іншими компаніями, є найбільшим приватним акціонером Каспійське трубопровідного консорціуму. Компанія займається розвідкою й видобутком нафти, продажем мастил, науково-дослідною діяльністю. Найважливіший напрямок діяльності ExxonMobil у Росії – це участь у проекті Сахалін-1, що працює на умовах УРП.

Італійська компанія ENI разом з Газпромом брали участь у реалізації проекту «Блакитний потік», а також проекту газопроводу «Південний потік».

Французький капітал у нафтогазовій галузі Росії представлений компанією Total, інтереси якої зосереджені на двох основних проектах – освоєння Штокмановського й Харьягинського родовищ.

В останні роки збільшують інвестиції в енергетичний сектор Росії Китай і Індія. Китайська й російська держкомпанії створили СП Vostok Energy для освоєння двох ділянок вуглеводнів в Іркутській області. Крім того, китайська компанія Sinorec в рамках проекту Сахалін-3 співпрацює разом з Роснафтою.

Слід нагадати, що російське законодавство зобов'язує міжнародні бізнес-структури проводити видобуток і транспортування корисних копалин тільки разом з російськими компаніями у форматі спільних підприємств або за угодою про розподіл продукції.

Отже, внесок іноземних ТНК у розвиток нафтогазового комплексу Росії досить вагомий. На думку експертів, прихід міжнародних бізнес-структур у російську нафтогазову галузь відіграє позитивну роль як з погляду надходження прямих іноземних інвестицій, так і з погляду впровадження сучасних технологій виробництва й менеджменту. Іноземні компанії дали можливість російським компаніям частково перейняти зарубіжний досвід видобутку вуглеводнів та їх переробки, підняти стандарти корпоративного управління, підвищити рівень управлінської й фінансової прозорості, частково впровадити принципи соціальної відповідальності. Продаж держпакетів акцій зарубіжним ТНК поповнив дохідну частину бюджету, а участь міжнародних бізнес-структур у російських нафтогазових проектах сприяла зміцненню довіри до російської економіки в цілому й нафтогазового сектора зокрема.

Результати дослідження капіталовкладень іноземних компаній в Росії свідчать, що ТНК відіграють важливу роль у модернізації не тільки російської нафтогазової промисловості, але й енергетичної галузі. Огляд діяльності енергетичних компаній ЄС у Росії дозволяє зробити деякі висновки.

У Росії ведуть діяльність всі найбільші енергетичні компанії Євросоюзу. Німецькі компанії «Wintershall» і «E.ON» беруть участь разом у тих проектах, де їх профільні інтереси в Росії збігаються, наприклад, в освоєнні Південно-Російського газового родовища. Такі ж партнерські відносини в Росії демонструють італійські компанії «Eni» і «Enel» – приймаючи участь у компанії «Північенергія», фінська «Fortum» також зацікавлена в покупці й модернізації електростанцій в Росії.

Отже, проекти за участю енергетичних компаній Євросоюзу є найбільші інвестиційні проекти з модернізації російського енергетичного сектора. Слід нагадати, що серйозним стимулом діяльності електроенергетичних компаній з ЄС у Росії стало розформування «РАО ЄЕС» і можливість приватизації російської електроенергетики.

Результати аналізу показали, що міжнародні бізнес-структури з Німеччини, Італії й Франції зацікавлені вкладати інвестиції в економіку Росії.

Такі відомі компанії як німецька «E.ON», італійська «Enel» і найбільші європейські нафтогазові компанії в Росії орієнтуються на будь-якого державного стратегічного партнера. Наприклад, німецька компанія

«Wintershall», британо-нідерландська «Royal Dutch Shell» і французька «Total» активно співпрацюють із «Газпромом», британська «BP» – з «Роснафтою», а італійська «Eni» – з обома російськими держкомпаніями.

Дослідження показало, що іноземні ТНК при розробці своєї стратегії в Росії велику увагу приділяють участі в проектах, які пов'язані з безпосередньою розвідкою й видобутком мінеральної сировини. При цьому в переважній більшості випадків таке співробітництво відбувається у формі створення й функціонування спільних підприємств. Практично у всіх підприємствах російська сторона має більше 50% та повністю контролює управління підприємствами.

Висновки. У країнах, що розвиваються, усвідомили необхідність інтеграції в систему світових господарських зв'язків, необхідність залучення іноземного капіталу та технологій шляхом допущення іноземних ТНК на свої ринки, необхідність створення власних великих корпорацій для просування й захисту національних економічних інтересів на міжнародному рівні.

Результати дослідження показали, що у сучасну епоху глобалізації, посилення міжкраїнових господарсько-фінансових зв'язків виникла необхідність залучення приватного іноземного капіталу для фінансування нафтогазодобувних та мережних галузей, що мають ознаки природних монополій: магістральних трубопроводів, морських і повітряних портів, систем постачання водою, газом, теплом, електроенергією.

В міжнародних нафтогазових проектах з ТНК використовується широкий спектр сучасних фінансово-економічних механізмів і інструментів, таких як: створення спільних (СП) і змішаних державно-приватних компаній з іноземними інвесторами, угоди про розділ продукції (УРП), концесії, лізинг, проектне фінансування. На наш погляд, впровадження таких економічних інструментів, які зарекомендували себе у світовій практиці, в Україні дасть можливість успішно реалізувати масштабні транспортні проекти.

Дослідження окремих аспектів інвестиційної діяльності ТНК на прикладі Росії показало, що залучення в економіку транснаціонального капіталу на взаємовигідних умовах дозволило відновити морально й фізично застарілі основні виробничі фонди в енергетичній сфері, залучити інноваційні технології в економіку.

Зарубіжний досвід залучення фінансів міжнародних бізнес-структур на принципах ДПП необхідно адаптувати з урахуванням особливостей української економіки й використовувати як інструмент реалізації суспільно значимих масштабних проектів. Реалізація масштабних національних проектів за участю іноземного капіталу допоможе країні інтегруватися у світову економіку й одержати необхідний досвід і передові технології, що є умовою підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

1. World investment report, 2011 UNCTAD. С. 29. <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>.
2. Кондратьев В. Сражение за ТНК // Прямые инвестиции. – Москва, 2012. С.46.
3. Kuznetsov A., Chetverikova A., Toganova N. Investment from Russia stabilizes after the global crisis. June 23, 2011. P. 24. URL: <http://www.vcc.columbia.edu/content/emerging-market-global-players>.
4. В. Паньков: «Глобализация экономики: некоторые дискуссионные вопросы», Безопасность Евразии, 2008, № 1, с.227.
5. Іноземні інвестиції в нафтогазовий комплекс Росії // Нафтогазова Вертикаль. 2004. № 16. Режим доступу: <http://www.ngv.ru/magazin/view.hspl?id=2366&mid=91>.
6. The World Bank and PPAF, PPI Project Database

Овчарова Л.П.

научный сотрудник ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

Боденко В.П.

мл.научный сотрудник Центра исследований научно-технического потенциала и истории науки им. Г.М.Доброва.

ОСОБЕННОСТИ МЕЖДУНАРОДНОЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТНК В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Статья посвящена анализу роли транснациональных корпораций в международном движении капитала, приведен анализ иностранных ТНК, их отраслевая направленность, место в распределении международного капитала, описаны пути привлечения транснационального капитала в развивающиеся страны и страны с переходной экономикой. Проанализирован опыт ТНК, активно применяющих модели государственно-частного партнерства в решении экономических задач страны. Разработаны предложения по использованию возможностей транснационального предпринимательства для повышения эффективности национальной экономики.

Ключевые слова: прямые инвестиции, международная конкурентоспособность экономики, транснационализация, транснациональные корпорации (ТНК), государственно-частное партнерство (ГЧП).

Ovcharova L., Bodenko V.

THE PECULIARITIES OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS INTERNATIONAL INVESTMENT ACTIVITY UNDER GLOBALIZATION

The article analyzes the role of transnational corporations in international flows of capital, it investigates foreign TNC, their sectoral structure and role in the distribution of international capital. It shows the ways of attracting the transnational capital to developing and transitional countries economies. The

article analyses the experience of the transnational corporations widely using various public-private partnership (PPP) models to cooperate actively with the state for the large-scale projects. We develop some suggestions concerning usage of transnational entrepreneurship potential in order to increase efficiency of national economies.

Keywords: direct investment, international competitiveness of the economy, transnationalization, transnational corporations (TNCs), public-private partnership (PPP).

Петровська І.П.

асистент ФММ НТУУ «КПІ»

Шевченко К.С.

студентка ФСП НТУУ «КПІ»

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОШУКУ ПЕРСОНАЛУ ФІРМИ

У роботі розглядається сучасний інструмент набору персоналу через різноманітні соціальні мережі. Проаналізовано істотні переваги та недоліки соціальних мереж з пошуку та підбору кваліфікованих працівників фірми.

Ключові слова: персонал, рекрутинг, соціальні мережі, вакансія.

Вступ. Сучасні тенденції розвитку менеджменту персоналу передбачають використання новітніх технологій в таких галузях науки, як соціологія, психологія, інформаційні системи. Саме інформаційні технології є викликом сьогодення в підвищенні якості та швидкості виконання функцій менеджером з набору персоналу, серед яких особливе місце займає рекрутинг персоналу. Його основне завдання полягає в пошуку та підборі кандидатів на вакантні посади (робочі місця), які відповідають вимогам, що висувуються до кандидата. Саме стрімкий розвиток системи пошуку та набору персоналу через соціальні мережі є найважливішим фактором, який впливає на ситуацію з рекрутинговими послугами. Рекрутинг є соціальною діяльністю, а соціальні мережі надають безліч нових і ефективних шляхів для соціальної взаємодії, яка дозволяє задовольнити потреби підприємства у сфері зайнятості. Сучасні дослідження пошуку та найму персоналу через соціальні мережі проводяться як спеціалізованими компаніями, так і самими компаніями, які використовують даний інструмент.

Постановка проблеми. Мета статті – проаналізувати сучасні технологічні можливості стосовно використання соціальних мереж при здійсненні пошуку й підбору кваліфікованого складу працівників фірми.